

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Comerțul și dezvoltarea durabilă în cadrul programului Next Generation EU – Revizuirea planului de acțiune cu 15 puncte”

(aviz din proprie inițiativă)

(2022/C 105/07)

Raportor: **doamna Tanja BUZEK**

Decizia Adunării Plenare	25.3.2021
Temei juridic	Articolul 32 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru relații externe
Data adoptării în secțiune	28.9.2021
Data adoptării în sesiunea plenară	20.10.2021
Sesiunea plenară nr.	564
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	236/2/5

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comerțul are nevoie de cadrul de politică adecvat pentru a stimula creșterea economică, crearea de locuri de muncă decente, dezvoltarea durabilă și pentru a sprijini o redresare economică durabilă în urma crizei provocate de pandemia de COVID-19, permițând întreprinderilor să își reconstruiască și să își reorganizeze lanțurile de aprovizionare și valorice perturbate. 2021 este un punct de cotitură pentru a regândi guvernanta comercială a UE, iar CESE sprijină noua sa cale deschisă, durabilă și fermă.

1.2. Capitolele privind comerțul și dezvoltarea durabilă (CDD) reflectă angajamentul UE față de o „agendă comercială bazată pe valori”, care promovează simultan dezvoltarea economică, socială și de mediu. Rezolvarea neconformităților și punerea în aplicare îmbunătățită a angajamentelor în materie de comerț și dezvoltare durabilă sunt esențiale pentru atingerea unor standarde ridicate în materie de ocupare a forței de muncă și de sustenabilitate prin intermediul instrumentelor comerciale. Atât la nivel bilateral, cât și mondial, UE ar trebui să stabilească criterii ambițioase de referință privind comerțul și dezvoltarea durabilă cu partenerii comerciali care împărtășesc aceeași viziune, fiind astfel gata să își asume rolul de lider.

1.3. CESE salută revizuirea timpurie a *planului de acțiune cu 15 puncte* și se așteaptă ca acesta să își depășească cadrul limitat și „compartimentat” instituit în 2018. Capitolele privind comerțul și dezvoltarea durabilă care nu corespund întru totul angajamentelor obligatorii din punct de vedere juridic determină CESE să propună o revizuire ambițioasă, care să includă o abordare actualizată a punerii în aplicare, sub rezerva sancțiunilor și cu o monitorizare mai strictă din partea societății civile, utilizând instrumente inovatoare și sporind efectul de levier în acest domeniu. Această abordare „de nouă generație” în materie de comerț și dezvoltare durabilă trebuie să facă parte integrantă din strategia comercială a UE, aplicându-se atât mandatelor de negociere actuale, cât și celor viitoare.

1.4. Ea începe cu înlăturarea „gândirii compartimentate”. Punerea în aplicare și asigurarea cu succes a respectării CDD necesită o interacțiune dinamică, structurată și mai colaborativă a actorilor. De asemenea, necesită schimburi între instituții, organisme internaționale și, cel mai important, cu toate grupurile consultative interne (GCI) și între acestea. În calitate de organism competent recunoscut la nivel internațional, Organizația Internațională a Muncii (OIM) ar trebui implicată în monitorizarea punerii în aplicare a convențiilor OIM în cadrul acordurilor de liber schimb (ALS).

1.5. Adesea, problemele majore apar chiar de la început. CESE subliniază importanța asigurării, în cadrul capitolului propriu-zis privind comerțul și dezvoltarea durabilă, a unor angajamente prealabile ratificării convențiilor internaționale de bază sau a unor foi de parcurs obligatorii și cu caracter executoriu, cu termene clare pentru ratificarea lor. Primul caz de executare a CDD în temeiul modelului actual a confirmat că utilizarea unei terminologii vagi a fost insuficientă.

1.6. Toate cele trei dimensiuni ale CDD sunt interconectate și nu trebuie abordate compartimentat. CESE salută rolul activ al întreprinderilor în continuarea eforturilor de garantare a comerțului durabil și consideră că ele au un rol pozitiv în promovarea oportunităților de combatere a schimbărilor climatice, de exemplu în sectorul tehnologiilor ecologice, acordând o atenție specială IMM-urilor. Capitolele privind comerțul și dezvoltarea durabilă trebuie să dezvolte legături mai

strânse cu Declarația tripartită de principii privind întreprinderile multinaționale și politica socială a OIM (Declarația MNE), promovând ratificarea convențiilor acesteia, precum și cu Orientările Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) privind întreprinderile multinaționale, în special în avalul lanțului de aprovizionare.

1.7. Schimbările efective pe teren implică depășirea capitolelor clasice privind comerțul și dezvoltarea durabilă și luarea în calcul a influenței considerabile a unor instrumente de politică suplimentare. CESE solicită atribuirea condiționată a contractelor de achiziții publice întreprinderilor din țările care respectă standardele de bază ale OIM și Acordul de la Paris. De asemenea, solicită o legislație ambițioasă a UE privind obligația de diligență, ca o altă măsură suplimentară esențială. Investitorilor străini ar trebui să li se impună respectarea obligației de diligență înainte de a beneficia de un acord internațional de investiții. Pentru a realiza un comerț durabil, măsurile ar trebui să fie completate de acțiuni de combatere a spălării banilor, a infracțiunilor fiscale și a evitării obligațiilor fiscale, precum și de luptă împotriva corupției.

1.8. Dezvoltarea durabilă trebuie să reflecte evoluțiile și să le stimuleze, acordând aceeași prioritate standardelor în materie de muncă și de mediu. Pactul verde, inițiativele privind economia circulară și mecanismul de ajustare la frontieră în funcție de carbon (CBAM) completează, ca și biodiversitatea, subiectele relevante privind comerțul și dezvoltarea durabilă. Pentru a stabili obligații concrete, angajamentele în materie de mediu trebuie să devină operaționale sub forma unor standarde internaționale.

1.9. Nu există o „soluție miraculoasă” în ceea ce privește punerea în aplicare, dar primul pas către soluție este consolidarea caracterului executoriu efectiv. CESE a solicitat de mult timp un mecanism revizuit bazat pe un grup de experți, care să prevadă posibilitatea unor penalități sau sancțiuni financiare și un rol activ pentru GCI în activarea acestuia. Acordul comercial și de cooperare cu Regatul Unit ar putea fi un model pentru asigurarea priorității în ce privește condițiile de concurență echitabile și a durabilității, în beneficiul atât al întreprinderilor, cât și al lucrătorilor.

1.10. Partenerii comerciali ai UE dau dovadă de o nouă abordare inovatoare cu privire la instrumentele comerciale noi. Adoptând o abordare inovatoare în ceea ce privește soluționarea litigiilor de muncă, UE ar trebui să aibă în vedere suspendarea tarifelor preferențiale pentru întreprinderile care încalcă standardele internaționale convenite. În vederea unei legături economice progresive, CESE sprijină o reducere treptată a tarifelor pentru punerea în aplicare de către țările partenere a angajamentelor privind comerțul și dezvoltarea durabilă, cu posibilitatea retragerii în cazul încălcărilor.

1.11. Nu există sustenabilitate fără societatea civilă. Simpla creare a GCI nu ar trebui să constituie un obiectiv în sine. Pentru a fi luate în serios, acestea au nevoie de informații, resurse și acces pentru a consilia părțile cu privire la punerea în aplicare și asigurarea respectării legislației, precum și la un cadru instituționalizat mai robust. Pe lângă GCI, CESE solicită reînstituirea grupului de experți privind ALS.

1.12. CESE este unul dintre cei mai puternici susținători ai GCI și va continua să sprijine activitatea lor. Dezbaterile privind consolidarea GCI s-au intensificat recent, iar CESE încurajează Comisia (CE) și alte părți interesate ⁽¹⁾ să colaboreze cu GCI în vederea îmbunătățirii componenței, organizării activității, domeniului de aplicare și rolului lor în mecanismele de punere în aplicare, precum și a canalelor instituționale de care dispun acestea, astfel cum sunt prezentate în detaliu în capitolul cinci din prezentul aviz.

2. Introducere

2.1. O politică comercială activă trebuie să ducă în mod eficient la dezvoltare durabilă și este în beneficiul întreprinderilor, al lucrătorilor, al consumatorilor și al oamenilor în general, cu condiția să creeze noi oportunități de piață, locuri de muncă decente și condiții de concurență echitabile. Ea implică, de asemenea, unele riscuri inerente pe care numai o politică comercială favorabilă incluziunii, în care societatea civilă, părțile interesate și publicul larg să își poată exprima preocupările, le poate atenua în mod eficient.

2.2. CESE a solicitat de mult timp ca durabilitatea să fie unul dintre factorii fundamentali ai politicii comerciale, având în vedere rolul crucial pe care trebuie să îl joace comerțul în realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD) ale ONU. Noua strategie comercială a UE din acest an stabilește cadrul pentru anii următori. CESE a formulat recomandări cu privire la aspectele comerciale într-un aviz separat ⁽²⁾, salutând totodată accentul pus pe durabilitate și solicitând o consolidare ambițioasă a capitolelor privind comerțul și dezvoltarea durabilă, precum și aplicarea lor efectivă.

⁽¹⁾ În 2020, un studiu realizat de Fundația Friedrich Ebert (FES) a analizat deficiențele legate de GCI, iar un grup de organizații membre ale GCI, coordonat de CNV Internationaal, elaborează în prezent un document neoficial cu recomandări privind modalitățile de consolidare a acestora.

⁽²⁾ JO C 374, 16.9.2021, p. 73.

2.3. Continuând activitatea anterioară a CESE, prezentul aviz oferă o evaluare din perspectiva societății civile a abordării actuale, contribuind la revizuirea în curs privind comerțul și dezvoltarea durabilă. El se bazează pe o abordare inovatoare, astfel încât comerțul să pună în practică valorile UE în materie de dezvoltare durabilă: capitolele CDD pentru generațiile viitoare.

3. Comerțul și dezvoltarea durabilă: O agendă comercială a UE bazată pe valori

3.1. Prin integrarea capitolelor privind comerțul și dezvoltarea durabilă, UE își subliniază angajamentul față de o „agendă comercială bazată pe valori”, care promovează simultan dezvoltarea economică, socială și de mediu. Rezolvarea neconformităților și punerea în aplicare îmbunătățită a angajamentelor în materie de comerț și dezvoltare durabilă sunt esențiale pentru atingerea unor standarde ridicate în materie de ocupare a forței de muncă și de sustenabilitate prin intermediul instrumentelor comerciale.

3.2. Pornind de la forma incipientă, care se regăsea în ALS UE-Coreea de Sud din 2011, capitolele privind comerțul și dezvoltarea durabilă (CDD) au evoluat în mod constant în toate ALS încheiate de UE. Ele dispun de un simplu mecanism de soluționare a litigiilor bazat pe consultări și prevăd GCI pentru o monitorizare instituționalizată de către societatea civilă. Ele conțin angajamente de a respecta acordurile multilaterale în domeniul muncii și al mediului și de a împiedica părțile să relaxeze sau să reducă nivelurile de protecție a muncii și a mediului pentru a atrage comerțul și investițiile. În calitate de foruri bilaterale de dialog și cooperare, acestea pot servi, de asemenea, ca platforme de promovare a agendei multilaterale pentru comerțul sustenabil.

3.3. Deși UE a luat măsuri pentru a aduce sustenabilitatea în centrul ambițiilor sale comerciale, negocierile actuale nu se ridică la înălțimea acestora. Revizuirea capitolelor CDD trebuie să dea un suflu nou și mai multă fermitate abordării, ieșind din limitele gândirii compartimentate, depășindu-și vechiul statut de „document neoficial” și, devenind parte integrantă a strategiei comerciale a UE; ea trebuie să se aplice și acordurilor negociate în prezent și să fie inclusă în mandatele de negociere revizuite.

4. Planul de acțiune cu 15 puncte – o evaluare

4.1. Parlamentul European, CESE și un amplu grup de părți interesate s-au implicat într-o dezbateră publică tot mai extinsă despre eficacitatea abordării UE privind comerțul și dezvoltarea durabilă, care a fost întreruptă la începutul anului 2018 prin lansarea de către CE a unui *plan de acțiune cu 15 puncte*. Acest plan, care cuprinde patru capitole principale, a instituit gândirea compartimentată pentru evoluția CDD, evaluat în cele ce urmează din perspectiva realizărilor și deficiențelor sale.

Colaborarea cu partenerii

4.2. *Parteneriatul cu statele membre și PE*: Grupul existent al Comisiei privind capitolele CDD a întărit legătura cu statele membre, însă structura sa în sine duce la pierderi importante de experiență și de informații în cursul acestui proces. Activitatea sa merită o mai bună comunicare a constatărilor și recomandărilor și necesită legături mai strânse și regulate cu GCI și cu CESE. Implicarea DG Comerț trebuie să cuprindă departamentele responsabile de comerț și dezvoltare durabilă din statele membre, eventual prin implicarea altor direcții generale (DG) relevante, cum ar fi EMPL și CLIMA, în beneficiul propriilor rețele, precum și prin colaborarea cu organizațiile internaționale ca parte a acestui flux de informații și feedback. Prezentarea de informații actualizate Parlamentului European cu privire la aspectele relevante privind comerțul și dezvoltarea durabilă ar trebui să includă GCI în calitate de parteneri egali și nu trebuie să aibă loc cu ușile închise. PE trebuie să joace un rol în monitorizarea și punerea în aplicare a capitolelor CDD și să fie informat pe deplin cu privire la activitățile și implicarea sa în deciziile subcomitetului privind comerțul și dezvoltarea durabilă și ale altor organisme de guvernare comune relevante. Acest lucru este deosebit de important în contextul mecanismului privind condițiile de concurență echitabile al Acordului comercial și de cooperare UE-Regatul Unit.

4.3. *Cooperarea cu organizațiile internaționale*: Susținând o abordare mai proactivă și mai sistemică, CESE solicită implicarea organismelor internaționale precum OIM chiar din etapa negocierilor și pe tot parcursul punerii în aplicare a ALS, inclusiv în toate etapele foilor de parcurs. Astfel cum demonstrează cazul ratificării cu Vietnam privind ratificarea, OIM ar putea juca un rol esențial în faza preliminară și la începutul punerii în aplicare. Necesitatea unei colaborări mai strânse între CE, OIM și CESE este esențială pentru conturarea asistenței tehnice a OIM și a proiectelor de consolidare a capacităților în țările partenere. Acțiunile trebuie să fie însoțite de o integrare mai strânsă a rolului OIM cu rolul de monitorizare al GCI, iar ședințele anuale la nivel înalt ale DG EMPL ar putea deveni accesibile pentru CESE și, eventual, președințiile GCI. Abordarea privind acordurile multilaterale de mediu (AMM) pare insuficient explorată și ar putea fi extinsă la alte organizații internaționale relevante, cum ar fi OCDE, și, dată fiind importanța tot mai mare a finanțării ODD, la Banca Mondială și Fondul Monetar Internațional.

Deschiderea unei căi pentru ca societatea civilă, inclusiv partenerii sociali, să își îndeplinească rolul în punerea în aplicare

4.4. *Facilitarea rolului de monitorizare al societății civile, inclusiv al partenerilor sociali:* CESE salută proiectul privind instrumentul de parteneriat al UE, finanțarea participării la ședințe a unor membri ai GCI UE și păstrarea independenței GCI. Îndeamnă CE să reinnoiască finanțarea și să colaboreze cu GCI în ceea ce privește conceperea instrumentului. Comitetul recomandă o mai mare flexibilitate în legătură cu viitorul sprijin logistic și tehnic. Utilizarea videoconferințelor ar putea completa, dar nu ar putea înlocui ședințele cu prezență fizică. Finanțarea viitoare ar trebui să prevadă ședințe anuale care să reunească toți membrii GCI pentru a discuta chestiuni transversale privind comerțul și dezvoltarea durabilă. Pe lângă furnizarea de resurse financiare, este necesar să se abordeze provocările structurale și organizaționale pentru a capacita pe deplin GCI, astfel cum se explică în capitolul 5.

4.5. *Extinderea sferei de influență a societății civile, inclusiv a partenerilor sociali, la întregul ALS:* CESE a recomandat în mod repetat și cu fermitate ca GCI să aibă un rol consultativ în ce privește toate aspectele acordurilor comerciale ale UE, acordându-se o atenție specială punerii în aplicare a CDD și, în general, impactului comerțului asupra dezvoltării durabile. Acest nou domeniu de aplicare va fi testat mai întâi în cadrul Acordului comercial și de cooperare UE-Regatul Unit. CESE sugerează extinderea domeniului de aplicare al GCI în toate acordurile de liber schimb existente, prin intermediul unor texte actualizate ale acordurilor sau sub formă de practici armonizate înscrise în Regulamentul de procedură al GCI.

4.6. *Ațiuni privind comportamentul responsabil în afaceri:* CESE salută rolul activ al sectorului afacerilor în eforturile continue de a garanta un comerț sustenabil și angajamentul CE de a promova un comportament responsabil în afaceri. Cu toate acestea, regretă faptul că nici CESE, nici GCI relevante nu au fost implicate în supravegherea proiectelor cu OCDE și OIM. CE ar trebui să elaboreze indicatori pentru a evalua rezultatele concrete ale proiectelor, dincolo de acțiunile de sensibilizare, și să includă o analiză mai bine direcționată și aprofundată de-a lungul lanțurilor de aprovizionare.

Respectarea angajamentelor

4.7. *Prioritățile fiecărei țări:* CESE este de acord cu o abordare strategică și mai concentrată, însă țările partenere diferă considerabil, chiar și în cadrul unui acord regional cum este cel dintre UE și America Centrală. Pentru stabilirea priorităților și evaluare trebuie desfășurate, în mod proactiv și în diferite etape ale procesului, consultări cu societatea civilă, în special cu ajutorul GCI. Unitățile geografice din cadrul DG Comerț și delegațiile UE ar trebui să interacționeze mai mult cu GCI pentru a obține informații și pentru a furniza feedback sistematic. Aceasta necesită o evaluare periodică a progreselor sau regreselor CE în ceea ce privește aceste priorități.

4.8. *Aplicarea mai fermă:* Litigiul cu Coreea de Sud în materie de muncă prezintă învățăminte importante. În primul rând, pentru că CE trebuie să fie mai proactivă și mai rapidă în activarea procedurilor de soluționare a litigiilor privind comerțul și dezvoltarea durabilă, conferind GCI un rol activ. În al doilea rând, importanța de a avea experți în dreptul internațional al muncii în cadrul grupurilor de experți, care să se consulte cu OIM cu privire la jurisprudența sa și la interpretarea sa obligatorie. În al treilea rând, raportul grupului consultativ consolidează argumentele în favoarea unor foi de parcurs obligatorii și care să prevadă posibilitatea de sancțiuni, cu termene clare pentru ratificarea convențiilor OIM. Sintagma vagă „eforturi continue și susținute” lasă părților o marjă de manevră prea mare. Deși Coreea de Sud a ratificat trei dintre cele patru convenții OIM care lipseau (dar nu C105 privind abolirea muncii forțate), persistă întrebarea dacă modificările legislației coreene pun pe deplin în aplicare dispozițiile C29, C87 și C98. Prin urmare, cauza rămâne deschisă, iar CESE își reiterează solicitarea privind luarea unor măsuri adiacente. Cu toate acestea, problemele de conformitate nu există doar în țările partenere. CESE constată cu îngrijorare că par să lipsească instrumentele pentru o aplicare riguroasă în UE și în statele sale membre.

4.9. *Încurajarea ratificării acordurilor internaționale de bază încă dintr-o etapă timpurie:* CESE sprijină ratificarea convențiilor internaționale de bază înainte de încheierea și semnarea unui ALS, pentru a valorifica la maximum capacitatea de negociere și influența diplomatică. Cazul cel mai recent cu Vietnamul a demonstrat efectele pozitive pe măsură ce această țară a ratificat C98 și C105 ale ILO. Cu toate acestea, nu s-au înregistrat progrese în ceea ce privește ratificarea C87 a OIM. Prin urmare, CESE subliniază importanța asigurării, în cadrul capitolului propriu-zis privind comerțul și dezvoltarea durabilă, a unor angajamente prealabile ratificării acordurilor internaționale de bază sau a unor foi de parcurs obligatorii și cu caracter executoriu, cu termene clare pentru ratificarea lor.

4.10. *Revizuirea eficienței punerii în aplicare a capitolelor privind comerțul și dezvoltarea durabilă:* CESE este de acord că este nevoie de revizuirii și evaluări regulate ale punerii în aplicare a capitolelor privind comerțul și dezvoltarea durabilă. Cu toate acestea, regretă vizibilitatea redusă a activității GCI și nerespectarea recomandărilor acestora în cadrul acestor procese, în special în rapoartele anuale de punere în aplicare. Rapoartele viitoare ar trebui să reflecte mai bine programele de lucru ale GCI și declarațiile comune cu GCI-urile partenere. În special, CESE regretă că, până în prezent, lipsesc progresele în ceea ce

privește caracterul executoriu efectiv al actualelor capitole privind comerțul și dezvoltarea durabilă. În cazul Acordului economic și comercial cuprinzător cu Canada (CETA), CESE, GCI al UE și GCI canadiene au solicitat în mod repetat realizarea unor progrese ferme în ceea ce privește evaluarea timpurie, pe care părțile și-au asumat-o în cadrul instrumentului comun de interpretare menit să asigure o aplicare mai eficace a dispozițiilor în materie de muncă și de mediu. GCI-urile ambelor părți ar trebui implicate îndeaproape în acest proces de evaluare.

4.11. *Manualul de punere în aplicare*: CESE salută ideea elaborării unor manuale de punere în aplicare, care să-i ajute pe partenerii ALS să înțeleagă mai bine angajamentele în materie de comerț și dezvoltare durabilă și să le ofere orientări pentru punerea lor în aplicare. În ceea ce privește aspectele legate de muncă, partenerii sociali trebuie să fie considerați parteneri esențiali pe teren. Bazele de date comparative oficiale trebuie să meargă mult mai departe decât progresele de natură lingvistică din formularea acordului și să se concentreze asupra nivelului real de punere în aplicare a dispozițiilor privind comerțul și dezvoltarea durabilă.

4.12. *Consolidarea resurselor*: UE ar trebui să vizeze ca unele dintre resursele sale de ajutor pentru comerț să sprijine participarea și consolidarea capacităților GCI non-UE și a organizațiilor societății civile în ceea ce privește comerțul durabil și eforturile de investiții.

4.13. *Acțiuni în domeniul climei*: Dacă comerțul nu este motorul principal al acțiunilor în domeniul climatic, el ar trebui să joace un rol de capacitate a agendei globale privind schimbările climatice, cu un rol pozitiv pentru întreprinderi în promovarea oportunităților pentru industria tehnologiilor curate, acordând o atenție deosebită IMM-urilor. Impunerea Acordului de la Paris drept un „element esențial” pentru toate viitoarele acorduri comerciale cuprinzătoare, adică suspendarea lor în caz de nerespectare, este o măsură importantă care ar trebui extinsă pentru a acoperi convențiile fundamentale și actualizate ale OIM.

4.14. *Comerțul și munca*: CESE salută faptul că s-a extins aria aspectelor legate de muncă incluse în capitolele CDD și încurajează actualizarea viitoare ale angajamentelor. Capitolele privind comerțul și dezvoltarea durabilă trebuie să aibă legături mai strânse cu Declarația MNE a OIM și cu orientările OCDE pentru întreprinderile multinaționale. CE ar trebui să promoveze ratificarea convențiilor OIM incluse în Declarația MNE. Legislația avansată a UE, în special guvernanta corporativă sustenabilă și obligația de diligență, ar trebui să ofere un context continuu pentru dezvoltarea în continuare a capitolelor privind comerțul și dezvoltarea durabilă. Cu toate acestea, pentru a aduce o schimbare pe teren, aceste angajamente necesită o aplicare mai proactivă și forță executorie consolidată.

Transparență și comunicare

4.15. *Mai multă transparență și o mai bună comunicare*: CESE se alătură tuturor instituțiilor și părților interesate în a accentua importanța transparenței și comunicării. Publicarea unui proces-verbal cuprinzător oferă un punct de pornire util pentru implicarea societății civile. Ședințele din cadrul dialogului CE cu societatea civilă sunt un canal de comunicare important, însă acestea trebuie să se îmbunătățească în direcția unei monitorizări mai structurate. În acest scop, CESE recomandă să se renunțe la gândirea compartimentată și să se asigure că diferitele canale de comunicare – cu PE, statele membre și societatea civilă – se consolidează reciproc.

4.16. *Un răspuns într-un termen dat la cererile în materie de CDD*: CESE salută lansarea, în 2020, a unui sistem de reclamații prin crearea ghișeului unic și în special a unității specializate aflată sub autoritatea responsabilului cu aplicarea dispozițiilor în materie comercială (CTEO), care se ocupă exclusiv de plângerile în materie de comerț și dezvoltare durabilă. Este prea devreme pentru a-i evalua eficacitatea, dar CESE se așteaptă ca elaborarea continuă a acestui mecanism să implice și să dea curs recomandărilor societății civile.

5. Următoarea generație de capitole privind comerțul și dezvoltarea durabilă

5.1. De la planul de acțiune din 2018, lumea comerțului a evoluat, la fel și dezbaterile privind CDD. Noul Pact verde a devenit un obiectiv politic general inclusiv pentru agenda comercială a UE. Actorii instituționali, cum ar fi PE și statele membre, își intensifică solicitările privind o reformă ambițioasă în domeniul comerțului și al dezvoltării durabile. Pandemia de COVID-19 a perturbat fluxurile comerciale într-un mod fără precedent, dezvăluind probleme majore în lanțurile valorice și de aprovizionare globale, care sunt adesea legate de nerespectarea angajamentelor în materie de comerț și dezvoltare durabilă. Prima cauză legată de un litigiu în materie de CDD a supus sistemul actual unui test revelator referitor la buna funcționare a instituțiilor. Noul CTEO a creat așteptări mari în ceea ce privește concentrarea și resursele îmbunătățite, precum și noi instrumente legislative pentru o mai bună punere în aplicare și asigurare a respectării angajamentelor în materie de comerț și dezvoltare durabilă. Între timp, partenerii comerciali ai UE, precum Canada și SUA, au adoptat instrumente solide de punere în aplicare în cadrul propriilor ALS sau, la fel ca Noua Zeelandă, au prezentat propuneri ambițioase în cadrul negocierilor comerciale cu UE, asigurându-se că schimburile comerciale funcționează în beneficiul tuturor.

5.2. CDD nu este doar o dezbatere despre valori, ci este o chestiune de supraviețuire atât la nivelul UE, cât și la nivel mondial. Susținând o abordare holistică, CESE sprijină eforturile UE de a promova agenda privind sustenabilitatea la nivel multilateral și solicită alianțe strategice cu principalii parteneri comerciali cu privire la chestiuni prioritare, cum ar fi relocarea emisiilor de dioxid de carbon sau obligația de diligență. Reiterează necesitatea ca UE să își asume rolul de lider în ceea ce privește o reformă ambițioasă a Organizației Mondiale a Comerțului (OMC) și să elimine tabuurile, de exemplu în ceea ce privește aspectele sociale ale comerțului. CESE a salutat, ca un exemplu de regândire pozitivă, recenta propunere a SUA de a aborda problema mondială a muncii forțate pe navele de pescuit în cadrul negocierilor în curs ale OMC privind subvențiile pentru pescuit⁽³⁾.

5.3. CESE a solicitat în mod constant integrarea unor capitole CDD mai ferme, considerând că *planul de acțiune cu 15 puncte* nu dă rezultate. În aceeași ordine de idei, revizuirea politicii comerciale din 2021 ia în considerare acțiuni suplimentare privind punerea efectivă în aplicare și asigurarea respectării capitolelor privind comerțul și dezvoltarea durabilă, inclusiv, printre altele, „posibilitatea unor sancțiuni în caz de nerespectare”.

5.4. În prezent, s-a dobândit suficientă experiență și s-au desprins învățămintele necesare pentru a regândi abordarea actuală, iar CESE sugerează introducerea unei noi perspective privind inițiativele pentru a permite capitolelor privind comerțul și dezvoltarea durabilă să realizeze pe deplin obligațiile juridice. Aceste dezbateri trebuie să asigure o poziție la fel de importantă a standardelor de muncă și de mediu pe agenda de punere în aplicare și de asigurare a respectării dispozițiilor.

Instrumente de politică care oferă un efect de pârghie suplimentar punerii în aplicare a capitolelor CDD

5.5. În mai 2020, Franța și Țările de Jos au publicat un document neoficial în care solicită UE să își îmbunătățească „analiza aspectelor socioeconomice ale efectelor comerciale și să își sporească nivelul de ambiție în ceea ce privește legătura dintre comerț și dezvoltarea durabilă în toate dimensiunile sale”⁽⁴⁾, în lumina noului Pact verde european. CESE salută adoptarea unei abordări mai analitice cu privire la efectele comerciale și sprijină cu fermitate recomandarea de a stimula punerea efectivă în aplicare a angajamentelor privind comerțul și dezvoltarea durabilă cu o reducere treptată a tarifelor, inclusiv posibilitatea de a retrage anumite linii tarifare în cazul unei încălcări ulterioare, precum și clarificarea condițiilor pe care țările trebuie să le îndeplinească pentru aceste reduceri.

5.6. CESE încurajează, de asemenea, să se analizeze, în afara setului de instrumente comerciale clasice, măsuri complementare care ar garanta o schimbare efectivă pe teren. UE ar trebui să adopte o directivă ambițioasă privind obligația de diligență, care să recunoască responsabilitatea pe baza standardelor actuale și să ofere un cadru juridic clar și sigur pentru întreprinderile europene și cele din țări terțe care își desfășoară activitatea în UE. CESE a pledat cu fermitate în favoarea obligațiilor de diligență în acordurile comerciale în ceea ce privește lanțurile valorice și de aprovizionare globale, acest principiu având ca scop orientarea deciziilor de management care vizează sustenabilitatea întreprinderilor din punct de vedere economic, ecologic și social⁽⁵⁾.

5.7. Pentru a-și promova agenda de dezvoltare durabilă, UE trebuie să analizeze și alte capitole și domenii decât capitolele clasice CDD, cum ar fi investițiile, stabilind legături și sinergii. Investitorilor străini ar trebui să li se solicite respectarea obligației de diligență înainte de a putea beneficia de acoperirea unui acord internațional de investiții. În mod similar, părțile la un ALS ar trebui să garanteze respectarea de către întreprinderile rezidente pe teritoriile lor a cerințelor privind obligația de diligență⁽⁶⁾.

5.8. Pentru a avea un comerț durabil, UE trebuie neapărat să introducă dispoziții privind cooperarea dintre părți în lupta împotriva spălării banilor, a infracțiunilor fiscale și a evitării obligațiilor fiscale. Corupția subminează, de asemenea, eforturile de dezvoltare durabilă și se impune includerea unor standarde comparabile înalte pentru a fi eradicată.

5.9. Atribuirea contractelor de achiziții publice ar trebui să fie condiționată de faptul că întreprinderile respective se află în țări care respectă standardele fundamentale ale OIM și Acordul de la Paris. ALS ale UE trebuie să promoveze cele mai bune practici privind includerea criteriilor sociale și de mediu în achizițiile publice⁽⁷⁾.

5.10. Deși perspectiva de mediu a capitolelor CDD a avansat cel mai mult în ultimul deceniu, persistă două provocări principale. În primul rând, obligațiile în materie de climă în temeiul Acordului de la Paris se reduc la punerea în aplicare stabilită la nivel național, ceea ce face dificilă identificarea încălcărilor. În al doilea rând, lipsa unor standarde internaționale

⁽³⁾ JO C 374, 16.9.2021, p. 73.

⁽⁴⁾ Document neoficial privind comerțul, efectele socioeconomice și dezvoltarea durabilă, 2020.

⁽⁵⁾ JO C 429, 11.12.2020, p. 136 și JO C 429, 11.12.2020, p. 197.

⁽⁶⁾ Idem.

⁽⁷⁾ JO C 374, 16.9.2021, p. 73.

de mediu, de exemplu pentru aerul curat sau pentru apă, face dificilă stabilirea obligațiilor. Este important să se depună eforturi în vederea operaționalizării angajamentelor de mediu pentru a elabora standarde, legate, de asemenea, de obligațiile de diligență. Având în vedere pandemia de COVID-19, biodiversitatea a devenit o prioritate mai urgentă ca oricând. Pactul verde, inițiativele legislative ale UE privind economia circulară sau mecanismul de ajustare la frontieră în funcție de carbon (CBAM)⁽⁸⁾ devin subiecte relevante în contextul dezvoltării durabile.

5.11. Aplicarea unei perspective mai cuprinzătoare dezvăluie probleme grave legate de sustenabilitate în acordurile de liber schimb, care nu pot fi soluționate în cadrul capitolelor privind comerțul și dezvoltarea durabilă. Agricultură, una dintre principalele părghii de negociere ale UE, de exemplu, are un impact clar asupra durabilității. CESE pune un accent deosebit pe aducerea securității alimentare și a durabilității în UE în centrul analizei⁽⁹⁾. Urmărind un lanț de aprovizionare cu alimente mai eficient și mai echitabil, CESE solicită o punere în aplicare lină a Directivei privind practicile comerciale neloiale în cadrul lanțului de aprovizionare agricol și alimentar.

Consolidarea forței executorii efective

5.12. CESE a solicitat în mod repetat un grup de experți modernizat care să poată declanșa un mecanism de soluționare a litigiilor între state, să prevadă sancțiuni financiare sau de altă natură și măsuri reparatorii pentru partea vătămată⁽¹⁰⁾. GCI ar trebui să aibă un rol activ în cadrul de soluționare a litigiilor. Echipa CTEO ar trebui să investigheze cererile transmise de un GCI și să furnizeze informații și să urmărească orice acțiune de asigurare a respectării legislației și rapoartele grupului de experți.

5.13. CESE salută noua abordare din cadrul Acordului privind comerțul și cooperarea (TCA), care plasează condițiile de concurență echitabile și durabilitatea în prim plan și aplică un mecanism de soluționare a litigiilor cu acces la căi de atac pentru orice încălcare. Acest model „hibrid” combină abordarea grupului de experți cu un element executoriu în cazul lipsei persistente de conformitate cu măsurile de menținere a nivelului de protecție sau de asigurare a respectării legislației la nivel național în ceea ce privește dispozițiile în materie de muncă, sociale, de mediu sau climatice. Acesta include compensarea temporară convenită între părți sau suspendarea unilaterală a obligațiilor de către partea reclamantă în orice domeniu (de exemplu, tarifele comerciale, drepturile de trafic aerian, accesul la apele de pescuit) în anumite condiții.

5.14. Un secretariat independent în domeniul muncii care să abordeze aspectele transnaționale legate de forța de muncă în cadrul unui ALS, inclusiv impactul asupra pieței forței de muncă, și să monitorizeze și să investigheze conformitatea capitolului respectiv privind forța de muncă, precum și un mecanism colectiv de reclamații ar trebui să completeze punerea în aplicare a capitolelor CDD⁽¹¹⁾. În calitate de organism competent recunoscut la nivel internațional, OIM ar trebui implicată în monitorizarea punerii în aplicare a convențiilor OIM în ALS. Rolul său ar trebui, de asemenea, consolidat și instituționalizat în ceea ce privește interpretarea corectă a instrumentelor OIM în cazul unui conflict care implică standarde internaționale în domeniul muncii. OIM ar trebui să fie implicată în mod sistematic pentru a oferi orientări grupului de experți cu privire la aceste aspecte.

5.15. CESE propune să se analizeze o serie de abordări inovatoare în ceea ce privește soluționarea litigiilor în materie de muncă, care ar permite grupurilor internaționale ad-hoc să impună măsuri reparatorii unei întreprinderi care încalcă standardele internaționale convenite în domeniul muncii. GCI din cadrul CETA din UE și Canada⁽¹²⁾ au semnalat exemplul mecanismului de reacție rapidă din cadrul acordului comercial dintre SUA, Mexic și Canada (USMCA)⁽¹³⁾, în temeiul căruia sancțiunile includ suspendarea tarifelor preferențiale pe baza unei scale de gravitate și a recidivei. Obiectivul rămâne acela de a încuraja, ori de câte ori este posibil, remedierea prin colaborare bilaterală și dialog între părți, însă introducerea unor consecințe descurajează întreprinderile să încalce conformitatea.

5.16. Evaluarea executării pe baza cauzelor soluționate cu succes oferă doar o imagine parțială, cu atât mai mult cu cât litigiile sunt întotdeauna o soluție de ultimă instanță. Posibilitatea unor sancțiuni reprezentative, de asemenea, o „încurajare fermă” a conformității, indiferent dacă este utilizată sau nu. În cele din urmă, „non-cauzele” și evoluția lor sunt relatări convingătoare pe care CE ar trebui să le ia în considerare pentru realizarea studiului comparativ privind abordările diferite ale țărilor. Simpla comparație a formulărilor acordurilor și a modului în care acestea progresează la nivel lingvistic ar oferi, luată în sine, puține informații semnificative. De asemenea, este necesară o evaluare calitativă a rezultatelor punerii în aplicare, de exemplu, prin valorificarea experiențelor societății civile în procesul de consiliere a negocierilor și în monitorizarea punerii în aplicare a unor astfel de dispoziții.

⁽⁸⁾ Viitorul aviz NAT/834 privind CBAM.

⁽⁹⁾ Viitorul aviz NAT/822 pe tema *Autonomia strategică, securitatea alimentară și durabilitatea*.

⁽¹⁰⁾ JO C 364, 28.10.2020, p. 53.

⁽¹¹⁾ JO C 227, 28.6.2018, p. 27.

⁽¹²⁾ Declarația comună a GCI al UE și Canadei, septembrie 2020.

⁽¹³⁾ Acordul dintre Statele Unite ale Americii, Mexic și Canada

Cadrul de capacitate pentru participarea societății civile prin intermediul GCI

5.17. GCI-urile reprezintă o realizare esențială a ALS-urilor de nouă generație, însă au nevoie de un cadru instituțional consolidat pentru a-și îndeplini cu succes sarcinile de monitorizare, fie în ceea ce privește comerțul și dezvoltarea durabilă, fie în cadrul ALS ale UE în ansamblu.

5.18. Principalele preocupări sunt legate de faptul că unele organisme ale GCI din țările partenere nu sunt active, reprezentative sau sunt chiar lipsite de independență față de influența guvernamentală. Problema își are adesea originea în procesele de înființare nedefinite în acord, în libertatea părților de a alege organismele existente și în lipsa consecințelor în cazul în care angajamentele nu sunt puse în aplicare. CESE se teme în special că eliminarea termenului „echilibrat” din TCA în ceea ce privește componența GCI ar putea afecta grav funcționarea acestuia.

5.19. În cadrul acordurilor comerciale regionale, cum ar fi UE-America Centrală și UE-Columbia/Peru/Ecuador, sau al unui viitor acord între UE și Mercosur, persistă preocupări cu privire la înființarea unor GCI individuale în fiecare țară parteneră. Această abordare strict „internă” constituie un obstacol major în calea oricărui angajament semnificativ între GCI naționale partenere și omoloagele lor din UE.

5.20. Prin urmare, capitolele CDD trebuie să creeze organisme ale GCI cu mandat specific, independente, reprezentative și cu o componență echilibrată, toate acestea fiind clar definite. Părțile trebuie să poarte răspundere pentru înființarea și funcționarea acestora. Acordurile regionale ar trebui să instituie organisme regionale comune, cu sprijinul adecvat al secretariatului. Delegațiile UE și CESE ar trebui să sprijine procesul de înființare și activitatea acestora, inclusiv cu orientări și bune practici. De asemenea, CESE sugerează să se aibă în vedere o mai bună corelare între organizațiile reprezentative din cadrul GCI din UE și din afara UE, în special a părților interesate din domeniul mediului și cel al afacerilor.

5.21. Pentru a consolida colaborarea GCI ale UE cu societatea civilă din țările partenere, sunt neapărat necesare ședințe anuale comune ale GCI; aceste ședințe ar trebui stabilite chiar în ALS propriu-zise. CESE consideră că crearea unor organisme comune ale societății civile are o valoare adăugată și contribuie în mod semnificativ, în special la sprijinirea societății civile din țările partenere. Rolul său specific urmează să fie menținut în cadrul comitetelor consultative mixte (CCM) ca spațiu esențial de dialog pentru societatea civilă de ambele părți ale acordurilor de asociere, cum este cazul acordului UE-Chile⁽¹⁴⁾.

5.22. Rolul CESE în modelarea și asigurarea funcționării efective a GCI este esențial și ar trebui consolidat. În iulie 2021, CESE a stabilit calea de urmat prin organizarea primei ședințe #AllDAGs („Toate GCI”), care a reunit toți membrii celor 11 GCI existente pentru a discuta măsuri concrete de îmbunătățire. Fiind prezent în toate GCI, CESE reprezintă o componentă vitală a tuturor președințiilor GCI, compuse dintr-un președinte și doi vicepreședinți, selectați din cele trei grupuri și toți membrii unui GCI. Colaborarea în cadrul președințiilor comune ale GCI este o oportunitate de a beneficia atât de expertiza CESE, cât și de cea din afara CESE pentru conducerea activității GCI, iar această practică ar trebui să continue. În special pentru GCI privind Ucraina, Moldova și Georgia, membrii CESE din țările vecine ale UE s-au dovedit extrem de valoroși. Dincolo de rolul membrilor săi, CESE ajută, de asemenea, GCI, oferindu-le GCI un sprijin valoros din partea secretariatului.

5.23. Vizibilitatea sporită și canalele instituționale structurate sunt esențiale pentru a obține rezultate. Președințiile GCI ar trebui fie invitați permanenți în subcomitetului părților CDD și în grupurile de monitorizare ale acordurilor respective din cadrul PE. Grupul de experți cu participarea statelor membre privind CDD și noul responsabil cu aplicarea dispozițiilor în materie comercială (CTEO) ar trebui să se implice îndeaproape în activitatea GCI-urilor, prin structuri de raportare și schimb de informații. Aceste demersuri ar trebui să fie completate cu un schimb de informații cu OIM cu privire la punerea în aplicare a dispozițiilor legate de CDD în domeniul muncii și cu secretariatele AMM pe teme de mediu și climă. Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE) și delegațiile UE din țările partenere ar trebui să organizeze informări periodice cu GCI și, în țările vizate, ar trebui să fie sprijinite de atașați specializați în domeniul muncii și al mediului.

5.24. CESE subliniază necesitatea de a stimula cooperarea cu societatea civilă, de la modelarea la monitorizarea instrumentelor și a acordurilor comerciale. Solicită reinstituirea grupului de experți privind ALS, care a contribuit printr-un angajament neegalat, atât de necesar și sistematic în ceea ce privește aspectele comerciale. GCI reprezintă, de asemenea, o sursă inestimabilă de cunoștințe cu privire la aspecte transversale legate de CDD, care ar trebui valorificată la întregul său potențial.

(14) Un viitor aviz REX/536 va analiza cadrul pentru implicarea societății civile pe parcursul întregului ciclu de viață al acordurilor comerciale și politice; avizul urmează să fie adoptat în primăvara anului 2022.

5.25. Provocările din ce în ce mai mari cu care se confruntă GCI necesită soluții sistemice, însoțite de resurse adecvate, atât umane, cât și financiare. GCI însele ar trebui să se implice mai mult în deciziile conexe.

5.26. Raționalizarea GCI nu este un scop în sine. Orice nouă abordare potențială, cum ar fi concentrarea tematică a structurilor, va trebui să garanteze funcționarea eficace a acestora pentru abordarea provocărilor apărute în procesul de punere în aplicare a fiecărui acord și va trebui să implice GCI-urile în conturarea acestui proces. Reuniunile periodice ale tuturor membrilor GCI al UE ar contribui la găsirea unor soluții comune la chestiunile transversale și ar oferi o platformă pentru discutarea unor modalități pragmatice și practice înainte de următoarea reînnoire a componenței GCI în primăvara anului 2023.

Bruxelles, 20 octombrie 2021.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG
